

Justyna Radelczuk¹
Pod merytoryczną opieką - dr Brygidy Gwiazdy-Rzepeckiej

NEGOCJACJE POLICYJNE JAKO SPOSÓB RATOWANIA ŻYCIA I ZDROWIA LUDZKIEGO W SYTUACJACH KRYZYSOWYCH

Streszczenie: *Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie zagadnienia negocjacji policyjnych jako sposobu na ratowanie życia i zdrowia ludzkiego w sytuacjach kryzysowych. Artykuł koncentruje się na pokojowym wykorzystaniu procesu negocjacyjnego podczas wystąpienia sytuacji kryzysowej, która miała miejsce w 2013 roku w Sanoku. Poruszone zostaną takie kwestie, jak: przyczyny wystąpienia sytuacji kryzysowych, techniki negocjacyjne prowadzące do pokojowego rozwiązywania sytuacji kryzysowych oraz udział policji podczas ich wystąpienia.*

Słowa kluczowe: *negocjacje policyjne, sytuacja kryzysowa, pokojowe rozwiązywanie sytuacji kryzysowych*

WSTĘP

Według art. 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej zapewnienie bezpieczeństwa obywateli jest jednym z podstawowych zadań realizowanych przez państwo. Wśród organów powołanych i odpowiedzialnych za realizację tego zadania jest policja. Według ustawy z dnia 6 czerwca 1991 roku, która stanowi podstawę funkcjonowania tej jednostki, policja jest pierwszą instytucją, która reaguje w przypadku zachwiania bezpieczeństwa i porządku publicznego w państwie. Jedną z form działalności policji są właśnie negocjacje policyjne, które stanowią pokojowe rozwiązywanie sytuacji kryzysowych.

Ta forma działalności policji została właśnie wykorzystana podczas sytuacji, która miała miejsce 10 stycznia 2013 roku we wczesne popołudnie w Sanoku na osiedlu przy ulicy Cegielnianej. 37-letni Andrzej B. zabarykadował się w mieszkaniu na trzecim piętrze razem z 17-letnią Kamilą M. Całe to zdarzenie relacjonowane było przez wybitnego specjalistę w dziedzinie negocjacji policyjnych Dariusza Lorantego².

Głównym celem negocjatorów policyjnych podczas tego zdarzenia było nawiązanie kontaktu ze sprawcą i nakłonienie go do dobrowolnego opuszczenia zabarykadowanego mieszkania. Funkcjonariusze policji zastosowali technikę stopniowania środków. Na samym początku sytuacji kryzysowej wykorzystano negocjacje policyjne w celu pokojowego jej rozwiązania. Dopiero później, gdy negocjacje nie przyniosły pożądanego efektu zastosowano rozwiązanie siłowe, czyli przeprowadzono szturm. Mimo iż istnieje wiele zarzutów, że negocjacje te

¹ Justyna Radelczuk – studentka I roku studiów II stopnia na kierunku Bezpieczeństwo Narodowe w Akademii Wojsk Lądowych im. Gen. Tadeusza Kościuszki we Wrocławiu.

² Dariusz Loranty – ekspert w dziedzinie negocjacji policyjnych, były negocjator policyjny.

zakończyły się niepowodzeniem, to znaczy para zabarykadowana w mieszkaniu popełniła samobójstwo, okazuje się, że proces negocjacyjny przeprowadzony został prawidłowo. Funkcjonariusze policji od samego początku postępowali zgodnie z przewidzianymi procedurami. Wypełnili wszystkie należące do nich zdania m. in. przeprowadzili ewakuację osób znajdujących się w tym samym bloku, co sprawca. W celach minimalizacji potencjalnego zagrożenia ewakuowali również pobliskie gimnazjum i szkołę podstawową, a osobom ewakuowanym zapewnili schronienie.

Jak w każdym procesie negocjacyjnym, tak i w tym przypadku zastosowane zostały pewne techniki negocjatorskie. To właśnie przebieg zaistniałej sytuacji oraz rola negocjatorów policyjnych w jej rozwiązaniu będzie przedmiotem tego artykułu. W dalszej części dokładniej zaprezentowane zostanie zjawisko negocjacji oraz sytuacji kryzysowych, a także szczegółowo zostanie przytoczona sytuacja kryzysowa i zastosowane do jej rozwiązania techniki negocjacyjne.

1. NEGOCJACJE POLICYJNE

Klasycznych definicji negocjacji jest wiele, jednak większość z autorów zauważa fakt, że negocjacje są procesem, czyli zbiorem czynności, do przeprowadzenia których niezbędny jest czas. Z proponowanych definicji negocjacji wyciągnąć można następujące wnioski.

Otóż, aby mówić o negocjacjach spełnione muszą być dwa warunki:

1. strony biorące udział w negocjacji mają sprzeczne interesy;
2. konflikt jest nieodłącznym elementem prowadzenia negocjacji³

Jacek Kamiński w swojej książce zatytułowanej *Negocjowanie. Techniki rozwiązywania konfliktów* zauważa, że negocjacje nie zależnie, jak przebiegają i co jest ich przedmiotem posiadają wspólne cechy. Sam autor nazywa je składowymi sytuacjami negocjacyjnymi⁴.

Składowymi sytuacjami negocjacyjnymi są na przykład:

- co najmniej 2 osoby biorące udział w negocjacjach;
- istniejący konflikt interesów pomiędzy stronami;
- strony konfliktu wyrażają wole poszukiwania porozumienia;
- brak ściśle określonych procedur rozwiązywania konfliktu bądź procedury te są niemożliwe, trudne do realizacji⁵.

Jednak szczególnym rodzajem negocjacji, które są głównym tematem niniejszego artykułu są negocjacje policyjne. Tego typu negocjacje w odróżnieniu od pozostałych przeprowadzane są przez policję, czyli „umundurowaną i uzbrojoną formację służącą społeczeństwu i przeznaczoną do ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz do utrzymywania bezpieczeństwa i porządku publicznego”⁶.

Polska Policja do roku 1992 dysponowała wyłącznie dwoma rodzajami rozwiązywania sytuacji kryzysowej: szturm z rozpoznaniem i szturm bez rozpoznania⁷. Do tych zadań wykorzystywano głównie taktyczne grupy

³ D. Piotrowicz, *Negocjacje kryzysowe i policyjne*, Wydawnictwo Plejada, Warszawa 2010, s. 23.

⁴ J. Kamiński, *Negocjowanie – techniki rozwiązywania konfliktów*, Wydawnictwo POLTEXT, Warszawa 2003, s. 17.

⁵ S. Nowok, *Trening z zakresu negocjacje handlowe*,

http://www.gwsp.edu.pl/pliki/bk/poradnik_negocjacje.pdf [dostęp: 21.07.2016].

⁶ *Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji*, Dz.U. 1990 nr 30 poz. 179.

⁷ *Negocjacje kryzysowe*, https://www.weknowhow.pl/wp-content/uploads/2016/01/Negocjacje-kryzysowe_Personel-Plus_Ewa-Kastory.pdf [dostęp: 21.7.2016].

antyterrorystyczne.¹ 1 września 1992 roku powstała pierwsza w Polsce sekcja negocjatorów policyjnych. Utworzona ona została z inicjatywy Jakuba Jałoszyńskiego, wieloletniego dowódcy jednostki antyterrorystycznej Komendy Stołecznej Policji. Pierwsze szkolenia polskich negocjatorów odbyły się w połowie lat 90. XX w. USA. Szkolenia te zmieniły metodę działań policji. Umożliwiły one bowiem, w przeciwieństwie do szturmów, zachowanie życia i zdrowia osób zaangażowanych w negocjacje.

Według Zarządzenia nr 4 Komendanta Głównego Policji z dnia 26 marca 2002 roku w sprawie form i metod wykonywania negocjacji policyjnych, negocjacje policyjne: „zwane dalej ‘negocjacjami’, polegają na komunikacji między sprawcą sytuacji kryzysowej a negocjatorem policyjnym, zwanym dalej ‘negocjatorem’, w celu rozwiązania sytuacji kryzysowej”⁸. Poprzez to pojęcie należy rozumieć prowadzenie rozmowy między sprawcą sytuacji kryzysowej, czyli np. samobójcą, porywaczem a negocjatorem, czyli policjantem przeszkolonym z zakresu prowadzenia negocjacji. Głównym celem przeprowadzanej rozmowy jest rozwiązanie istniejącej sytuacji kryzysowej z przestrzeganiem zasad prawnych i etycznych. Zazwyczaj rozwiązanie to ma charakter pokojowy, co oznacza, że użycie siły i broni palnej nie jest potrzebne.

Według Dariusza Piotrowicza podczas negocjacyjnych działań funkcjonariusza policji szczególną uwagę zwraca się na:

- zaniechanie działań sprawcy od działań o charakterze przestępczym;
- ewentualna próba znalezienia innej metody rozwiązania sporu;
- podjęcie próby zatrzymania sprawcy;
- ukazanie dowodów potwierdzających przestępstwo w celu udowodnienia winy⁹.

Natomiast jeżeli chodzi o style negocjacyjne to jak sama nazwa wskazuje jest to pewnego rodzaju metoda, działanie podczas przeprowadzania negocjacji. Brygida Gwiazda-Rzepecka w swojej książce zatytułowanej *Komunikacja strategiczna i negocjacje w operacjach wsparcia pokoju* wspomina o 5 głównych stylach negocjowania: współpracy, rywalizacji, kompromisie, uleganiu i unikaniu¹⁰.

Występujące w większości negocjacjach i mające wpływ na ich przebieg oraz efekt końcowy mają 3 zasadnicze czynniki:

- próba realizacji interesów własnych;
- próba realizacji interesów oponenta;
- wyrażenie troski o stosunki wzajemne¹¹.

Współpraca okazuje się być jedną z najbardziej skutecznych strategii negocjacyjnych. Stosując tę strategię, negocjator bierze pod uwagę w równym stopniu realizację celów własnych, jak i przeciwnika. Aby zastosowanie stylu współpracy przyniosło rezultaty, negocjator musi użyć swojej pomysłowości i kreatywności oraz postarać się o dobrą komunikację ze sprawcą. Do wad współpracy zalicza się między innymi długotrwałość trwania tego procesu¹².

⁸ Zarządzenie nr 4 Komendanta Głównego Policji z dnia 26 marca 2002 r. w sprawie form i metod wykonywania negocjacji policyjnych, Dz. Urz. Komendy Głównej Policji z 2002 r., Nr 5.

⁹ D. Piotrowicz, *Negocjacje kryzysowe i policyjne*, op. cit., s. 60.

¹⁰ B. Gwiazda-Rzepecka, *Komunikacja strategiczna i negocjacje w operacjach wsparcia pokoju*, Wydawnictwo WSOWL, Wrocław 2015, s. 136.

¹¹ *Ibidem*, s. 137.

¹² D. Piotrowicz, *Negocjacje kryzysowe i policyjne*, op. cit., s. 86.

Rywalizacja to jeden ze stylów, w którym osoby biorące udział w negocjacji nastawione są wyłącznie na realizację własnych interesów, nie biorąc pod uwagę potrzeb przeciwnika. Styl ten wiąże się z ignorancją oczekiwań drugiej ze stron. Wysoka skuteczność osiągania założeń negocjacyjnych, wywieranie presji i elastyczność w stawianiu twardych warunków partnerowi stanowią zalety tego stylu.

Kompromis to styl, gdzie negocjator próbuje znaleźć rozwiązanie, które całkowicie lub przynajmniej częściowo usatysfakcjonuje obie strony. Do głównych zalet kompromisu zaliczyć należy: brak przymusu, wyrażenie chęci znalezienia wspólnego rozwiązania, ustępstwa. Wady to niska konsekwencja w dążeniu do wyznaczonych celów, słabe umiejętności komunikacyjne oraz brak całkowitego zaspokojenia potrzeb obu stron.

Uleganie to styl, gdzie ważne jest podtrzymanie poprawnych relacji ze sprawcą sytuacji konfliktowej. Główne cechy tego stylu to: uczestnicy nie są wrogami, porozumienie stanowi cel negocjacji, ukazanie zaufania w stosunku do strony przeciwnej. Podstawowe zalety ulegania to: empatia, okazywanie zrozumienia i zgoda na podejmowanie ustępstw¹³.

Unikanie świadczy to bardzo niskim poziomie orientacji negocjatora w potrzebach swoich, jak i przeciwnika. Do słabych stron unikania należy zaliczyć brak umiejętności komunikowania się i wyrażania własnych potrzeb, frustracja z braku jakichkolwiek ustaleń, nieumiejętność odpowiadania na potrzeby drugiej strony.

Wybierając styl, na podstawie którego zostanie przeprowadzona negocjacja należy wziąć pod uwagę predyspozycje osobowościowe oraz przekonanie, że wybrany styl jest najwłaściwszy dla zaistniałej sytuacji. Style negocjacyjne dopasowywane są do zachowań uczestników biorących udział w negocjacjach.

2. SYTUACJA KRYZYSOWA I UDZIAŁ POLICJI W JEJ ROZWIĄZANIU

Sytuacja kryzysowa jest to proces, który zaburza prawidłowe funkcjonowanie danego podmiotu np. państwa. Ten niekorzystny proces, jakim jest sytuacja kryzysowa powoduje zachwianie równowagi podmiotu, czego efektem może być kryzys. W celu przywrócenia stanu pierwotnego danego podmiotu wykorzystuje się działania zaradcze (np. zarządzanie kryzysowe). Przy prawidłowym funkcjonowaniu zarządzania kryzysowego sytuacja kryzysowa nie musi stwarzać zagrożenia powstania kryzysu¹⁴. Sytuacja kryzysowa często może kojarzyć się z nagłym i niepożądanym zdarzeniem. Przyczyną jej powstania, leżącej po stronie człowieka, może być m.in. nieprzestrzeganie procedur, lekkomyślność, zaniedbanie. Posiada ona kilka typowych cech. Są nimi między innymi: gwałtowne i zazwyczaj nieoczekiwane jej wystąpienie oraz znaczące konsekwencje prawne, ekonomiczne, psychologiczne i społeczne.

Bardzo często zdarza się, że pojęcie kryzysu zostaje utożsamiane ze zjawiskiem sytuacji kryzysowej. Jednak jak się okazuje, pojęcia te nie są ze sobą tożsame i nie należy interpretować ich w ten sam sposób. Między kryzysem a

¹³ *Ibidem*, s. 150.

¹⁴ F. Mroczo, *Zarządzanie kryzysowe w sytuacjach zagrożeń niemilitarnych*, http://www.wwszip.pl/pliki/publikacje-wszip/26_Zarządzanie_kryzysowe_Mroczo_2012.pdf [dostęp: 21.07.2017].

sytuacją kryzysową istnieje jedna zasadnicza różnica. Kryzys zawsze jest jednym z elementów sytuacji kryzysowej i jest jej końcową fazą. Wynika z tego, że każdy kryzys jest sytuacją kryzysową, lecz nie każda sytuacja jest fazą kryzysu. Ponadto każda sytuacja kryzysowa może niejednokrotnie wywołać kryzys¹⁵. Co więcej sytuacja kryzysowa w przeciwieństwie do kryzysu nie jest powodem istotnego zagrożenia dla zdrowia i życia ludzkiego, jednak jest wyzwaniem dla społecznego poczucia bezpieczeństwa, wartości i tradycji.

Z punktu widzenia policji sytuację kryzysową utożsamić należy ze szczególną sytuacją, która charakteryzuje się dość wysoką gwałtownością, zagrożeniem dla życia, zdrowia i mienia ludzkiego oraz zagrożeniem obiektów, które mają istotne znaczenie dla obronności i bezpieczeństwa państwa. Zarządzenie nr 213 Komendanta Głównego Policji określa w jakich sytuacjach powołuje się zespół negocjatorów lub kiedy prowadzi się negocjacje policyjne. Rozpoczęcie negocjacji policyjnych zaczyna się w przypadkach m.in.: próby samobójczej, wzięciem zakładnika, groźbą użycia siły lub broni przeciwko mieniu lub osobom. Policja odpowiedzialna jest także za zabezpieczenie miejsca zdarzenia oraz dokonania ewakuacji osób, jeżeli istnieje taka możliwość. W przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej w określonym rejonie policja rozpoczyna interwencję z wykorzystaniem dostępnych sił i środków. Interwencja ta polega zazwyczaj na ustaleniu rodzaju zdarzenia i podjęciu czynności mających na celu usunięcie powstałego zagrożenia. Sytuacje kryzysowe mogą zostać wywołane m.in. poprzez:

- zakłócenia porządku publicznego, czyli różnego typu protesty, manifestacje, blokady przejść granicznych i dróg;
- zmniejszenia poczucia bezpieczeństwa obywateli;
- awarie techniczne i katastrofy naturalne;
- zewnętrzne zagrożenia dla bezpieczeństwa państwa;
- ataki terrorystyczne¹⁶.

Z perspektywy komunikacji międzyludzkiej, negocjacje przeprowadzane w sytuacji kryzysowej należy rozpatrywać w kontekście procesu, w którym poprzez zastosowanie odpowiednich zasad interwencji kryzysowej negocjator usiłuje skłonić sprawcę do racjonalnego myślenia. Umiejętności prowadzenia i planowania interwencji kryzysowej odgrywają główną rolę podczas komunikacji w sytuacji kryzysowej. Do umiejętności tych należą między innymi: umiejętność słuchania oraz sprawna ocena sytuacji. Formacja policyjna, która stoi na straży ochrony życia, zdrowia i mienia ludzkiego w zależności od okoliczności i rodzaju sytuacji kryzysowej podejmuje określone formy działań. Do tych form zalicza się: interwencje, akcje i operacje policyjne¹⁷.

Interwencja jest czynnością prawną wynikającą z realizacji ustawowych zadań, ale również uprawnień policji. Charakteryzując interwencję można wyróżnić

¹⁵ W. Otwinowski, *Kryzys i sytuacja kryzysowa*, http://bazhum.muzhp.pl/media//files/Przegląd_Naukowo_Metodyczny_Edukacja_dla_Bezpieczeństwa/Przegląd_Naukowo_Metodyczny_Edukacja_dla_Bezpieczeństwa-r2010-t-n2/Przegląd_Naukowo_Metodyczny_Edukacja_dla_Bezpieczeństwa-r2010-t-n2-s83-89/Przegląd_Naukowo_Metodyczny_Edukacja_dla_Bezpieczeństwa-r2010-t-n2-s83-89.pdf [dostęp: 21.07.2017].

¹⁶ M. Batóg, I. Charko, K. Nowicki, *Zadania policji w sytuacjach kryzysowych*, <http://www.slupsk.szkolapolicji.gov.pl/ebiblioteka/bpp/pdf032.pdf> [dostęp: 21.07.2017].

¹⁷ Z. Kozłowski, W. Nosek, *Sytuacje kryzysowe*, http://isp.policja.pl/download/12/1133/sytuacje_kryzysowe.pdf [dostęp: 21.07.2017].

kilka jej charakterystycznych cech, które będą odróżniać ją od pozostałych form działania policji. Do cech tych należy zaliczyć m.in. bezpośredniość, szybkość i wszechstronność działania. Najprościej rzecz ujmując interwencja policyjna jest to błyskawiczne przybycie funkcjonariuszy policji na miejsce zdarzenia sytuacji kryzysowej oraz przywrócenie stanu pożądanego¹⁸.

Akcja policyjna podejmowana jest przez funkcjonariuszy w przypadku zdarzenia, gdy dostępne siły i środki nie są wystarczalne, aby podjąć interwencję. Są to taktyczne działania małych grup policyjnych na niewielkim obszarze np. osiedle, dzielnica w dość krótkim czasie, które podejmowane są w celu likwidacji naruszonego porządku publicznego, zagrożenia bądź ubezwładnienia przestępcy¹⁹.

Operacja policyjna są to wszelkiego rodzaju przedsięwzięcia taktyczne, organizacyjne i materiałowo-techniczne podejmowane w sytuacjach kryzysowych. Jednym z podstawowych celów operacji policyjnej jest przywrócenie lub utrzymanie porządku publicznego, a także ochrona porządku prawnego. Co więcej operacja policyjna ma na celu zapobieganie i eliminowanie stanów, które zagrażają życiu i zdrowiu ludzkiemu oraz zakłócają bezpieczeństwo lub porządek publiczny w państwie. W ramach jednej operacji, istnieje możliwość prowadzenia tzw. podoperacji, które związane są z różnymi sytuacjami, ale są ukierunkowane na realizację celu głównego policji²⁰.

Prewencja jest rodzajem służby, podczas której funkcjonariusze spotykają równego rodzaju niebezpiecznymi zdarzeniami. Od policjantów pracujących w pionie prewencji wymaga się posiadania wiedzy z zakresu wielu dziedzin. Jak wynika z praktyki, największe prawdopodobieństwo doświadczenia sytuacji kryzysowej spotyka policjantów służby patrolowej, ewentualnie dzielnicowych. To właśnie oni jako policjanci pierwszego kontaktu znajdują się pierwsi na miejscu zdarzenia i są w stanie ocenić zaistniałą sytuację oraz przekazać istotne i cenne informacje zespołom negocjacyjnym²¹.

Każda z form działalności policyjnej odznacza się cechami charakterystycznymi. Jak wynika z praktyki istotne znaczenie przy radzeniu sobie z sytuacją kryzysową ma również prewencja. Działania te wymagają dość szerokiej wiedzy z wielu dziedzin tj. psychologii i komunikacji międzyludzkiej.

3. NEGOCJACJE POLICYJNE SPOSOBEM RATOWANIA ŻYCIA I ZDROWIA LUDZKIEGO

Sprawcą sytuacji kryzysowej przytoczonej w niniejszym artykule jest 32-letni Andrzej B., jak wynika z wcześniejszych policyjnych doniesień wcześniej karany za przestępstwa narkotykowe, był również nielegalnym posiadaczem broni palnej.

¹⁸ A. Pawłowski, J. Pośpiech, *Podstawy interwencji policyjnych ze szczególnym uwzględnieniem zasad podejmowania czynności wobec osób z zaburzeniami psychicznymi oraz nosicieli wirusa HIV*, <http://csp.edu.pl/download/6/16758/PodstawyinterwencjipolicyjnychzeszczegolnymuwzględnieniemzasadA.PawlowskiJPospiec.pdf> [dostęp: 21.07.2017].

¹⁹ *Tryb uruchamiania niezbędnych sił i środków, uczestniczących w realizacji planowanych przedsięwzięć na wypadek sytuacji kryzysowych*, http://cms-files.idcom-web.pl/sites/933/cms/szablony/17927/pliki/tryb_utuchamiania_sil_i_srodkow.pdf [dostęp: 21.07.2017].

²⁰ *Zarządzenie Nr 213 Komendanta Głównego Policji z dnia 28 lutego 2007 r. w sprawie metod i form przygotowania i realizacji zadań Policji w przypadkach zagrożenia życia i zdrowia ludzi lub ich mienia albo bezpieczeństwa i porządku publicznego*, Dz. Urz. Komendy Głównej Policji z 2007 r., Nr 5, poz. 49, § 2 pkt 6.

Dnia 9 stycznia 2013 roku, dzień przed tragedią doszło do zabójstwa 29-letniego Krystiana L., który znaleziony został z ranami postrzałowymi. Podejrzany o zabójstwo był 32-letni Andrzej B. Policja z wydziału kryminalnego podkarpackiej policji podejrzewa zabójstwo na tle narkotykowym. Do sytuacji kryzysowej doszło w czwartek, 10 stycznia 2013 roku. Poniżej przedstawione zostało szczegółowe kalendarium dotyczące próby rozwiązania zaistniałej sytuacji w sposób pokojowy.

Godz. 12.20 – na osiedlu Wójtostwo przy ul. Cegielniana 14 pojawili się śledczy w celu zatrzymania podejrzanego o zabójstwo Andrzeja B. Cała sytuacja kryzysowa, która wymagała udziału nie tylko negocjatorów policyjnych, ale również grupy antyterrorystycznej zaczęła się z chwilą pojawienia się policji przed mieszkaniem Andrzeja B. Wykonując swoje obowiązki, policja miała za zadanie zatrzymać podejrzanego w celu przeprowadzania przesłuchania odnośnie zabójstwa policjanta. Po ujrzeniu policjantów podejrzany zaczął strzelać z borni palnej w kierunku nieoznakowanego samochodu policyjnego. Z okien bloku padły 4 strzały skierowane w nieoznakowany samochód policjantów. Nie wiadomo, czy Andrzej B. został wcześniej poinformowany o przyjeździe policji, czy przypadkowo wyjrzał przez okno. W tym przypadku Andrzej B. zamknął się w swoim mieszkaniu, odgradzając policjantom dostęp do siebie. Jak w jednym z przeprowadzonych wywiadów stwierdza psycholog Tomasz Kozłowski, Andrzej B. postąpił tak w obawie przed zatrzymaniem. Co więcej, strzały oddane w stronę samochodu policyjnego były swoistą formą obrony w rozumieniu przestępcy. Po uświadomieniu sobie konsekwencji, jakie wyniknąć mogą z jego zatrzymania bez głębszego zastanowienia zaczął strzelać w stronę policjantów.

Godz. 12.26 – funkcjonariusze wezwali posiłki. Natychmiastowo wysłane zostały oddziały prewencji z Sanoka w celu wyizolowania budynku, w którym zabarykadował się mężczyzna. W Biurze Operacji Antyterrorystycznych został wszczęty alarm. Na miejsce zdarzenia wysłana została grupa antyterrorystyczna i negocjatorzy policyjni oraz służby ratunkowe.

Godz. 13.00 – teren wokół bloku został zabezpieczony przez funkcjonariuszy. Policjanci ustalili numery telefoniczne mieszkańców bloku, aby powiadomić ich o niebezpieczeństwie. Ich ewakuacja w tamtym momencie stwarzała zbyt duże zagrożenie, gdyż mogliby oni znaleźć się pod ostrzałem Andrzeja B. Rozważono istnienie prawdopodobieństwa wzięcia zakładnika przez sprawcę sytuacji kryzysowej, ponieważ w budynku, w którym się zabarykadował znajdowali się inni ludzie.

Godz. 13.20 – na miejsce przybyła pierwsza grupa antyterrorystów z Rzeszowa i negocjatorów policyjnych. Rozpoczęła się ewakuacja mieszkańców pobliskich bloków i budynku, w którym zabarykadował się przestępca. Najistotniejszym obiektem ewakuacji było znajdujące się w pobliżu przedszkole i szkoła. Policjanci dokładnie odizolowali część osiedla w rejonie ul. Cegielnianej, Jana Pawła II i Sadowej. Dla osób ewakuowanych z mieszkań miasto przygotowało miejsce, gdzie bezpiecznie i spokojnie mogli czekać na rozwiązanie całej sytuacji. Z użytkowania wyłączone zostały pobliskie ulice i dojazdy. Zagrodzone taśmami policyjnymi chodniki i przejścia strzeżone były przez funkcjonariuszy. W pobliżu całego zdarzenia znajdowało się również przedszkole i gimnazjum, z którego w południe ewakuowani zostali również uczniowie.

Godz. 14.47 – wylądował pierwszy śmigłowiec wysłany z Komendy Głównej Policji w Warszawie z policjantami Biura Operacji Antyterrorystycznych. 15 min później pojawił się drugi śmigłowiec. Działaniami dowodził zastępca Komendanta Wojewódzkiego Policji w Rzeszowie. Wsparcie udzielane zostało również przez Dyrektora Biura Operacji Antyterrorystycznych Komendy Głównej.

Godz. 15.00 – rozpoczęte zostały pierwsze negocjacje policyjne. Negocjatorzy wszelkimi siłami próbowali nawiązać kontakt z 32-letnim Andrzejem B. i 17-letnią Kamilą M. W tym celu zastosowali różne sposoby, aby doszło do jakiegokolwiek komunikacji. Wysyłali smsy, dzwonili oraz używali tub głośnomówiących. Celem policji było nakłonienie Andrzeja B. do dobrowolnego opuszczenia mieszkania, bez użycia szturmowego, który mógłby narazić na niebezpieczeństwo życie innych osób. Jak zaznacza Grzegorz Cieślak, ekspert ds. terroryzmu, w wywiadzie przeprowadzonym przez Pawła Świądery dla stacji radiowej RMF FM, istniała szansa, aby mężczyzna dobrowolnie opuścił swoje mieszkanie²¹. Do zadań negocjatorów należało zrozumienie motywów działania sprawcy działającego nawet irracjonalnie i doprowadzenie do takiej sytuacji, w której przestępca wyrazi chęć nawiązania komunikacji.

Godz. 17.00 – na osiedlu zaczęli gromadzić się ludzie, którzy z daleka obserwowali rozwój wydarzeń zaistniałej sytuacji kryzysowej. Oddziały antyterrorystyczne wyraziły gotowość do przeprowadzenia szturmowego, czyli działań bojowych, których elementem taktyki jest zdecydowana i natychmiastowa eliminacja zagrożeń

i unieszkodliwienie ich sprawców²². Później nastąpiło oficjalne potwierdzenie, że mężczyzna nie przebywa sam w mieszkaniu. Jest z nim 17-letnia dziewczyna.

Godz. 17.37 – w pomieszczeniu, w którym zabarykadowany był przestępca odłączony został gaz. Celem tej czynności była minimalizacja potencjalnych działań mogących zostać podjętych przez Andrzeja B.

Godz. 17.50 – wciąż trwała bezustanna próba nawiązania przez negocjatorów kontaktu

z Andrzejem B. Negocjatorzy policyjni dążyli do tego, aby przestępca dobrowolnie się poddał.

Godz. 18.42 – zostało odcięte światło w rejonie bloku, w którym zabarykadował się Andrzej B.

Godz. 20.00 – osaczony Andrzej B. nie podjął jakiegokolwiek kontaktu z negocjatorami policyjnymi.

Godz. 22.00 – zapadła ostateczna decyzja o szturmie wyznaczona na godz. 1.00, jednak negocjatorzy nie zaprzestali prób nawiązania kontaktu.

Godz. 1.05 – nastąpiło rozpoczęcie szturmowego. Na klatkę schodową weszło kilkunastu antyterrorystów. Przed drzwiami mieszkania wezwali oni parę do dobrowolnego opuszczenia pomieszczenia i poddania się.

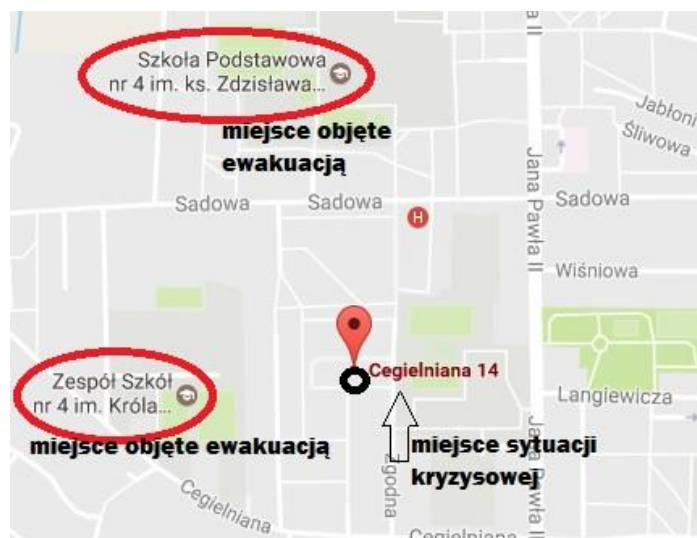
²¹ *Sanok: Dramat przy Cegielnianej 14*, <http://www.rmfm24.pl/raporty/raport-sanok/najnowsze-fakty/news-andrzej-b-i-jego-dziewczyna-zgineli-kilka-minut-przed-szturmem,769516> [dostęp: 21.07.2017].

²² *Szturm natychmiastowy w realizacji – ćwiczenia*, <http://www.special-ops.pl/galeria/id200,szturm-natychmiastowy-w-realizacji-cwiczenia-wr-ksp> [dostęp: 21.07.2017].

Godz. 1.17 – nastąpiło siłowe wejście do zabarykadowanego mieszkania. Ze względu na brak odpowiedzi, używając granatów hukowych antyterrorystyki, siłą weszli do mieszkania. Znaleźli na łóżku dwa martwe ciała. Oba miały rany postrzałowe.

Godz. 1.25 – nastąpiło urzędowe stwierdzenie śmierci Andrzeja B. i Kamili M.²³.

Na rysunku poniżej zaprezentowane zostało miejsce sytuacji kryzysowej i miejsca, które objęte zostały ewakuacją.

Rysunek 1. Miejsce zdarzenia sytuacji kryzysowej

Źródło: opracowanie własne

Można wymienić kilka czynników, które wpłynęły na zaistnienie całej sytuacji. Pierwszym i najważniejszym determinantem jest fakt, że Andrzej B. jest przestępcą i ma za sobą przeszłość kryminalną (nielegalne posiadanie broni, przestępstwa narkotykowe). Drugim determinantem jest strach, który powoduje, że mężczyzna nie do końca zdaje sobie sprawę, że strzelając do policjantów pogarsza jeszcze bardziej swoją sytuację. Trzecią przyczyną jego zachowania jest fakt, iż nie przebywa on sam w mieszkaniu. Razem z nim jest młoda dziewczyna, z którą wiąże go pewne relacje i uczucia. Okazuje się bowiem, że 17-letnia Kamila M. była jego dziewczyną. Jak stwierdzili rodzice młodej dziewczyny, była ona szalenie zakochana w gangsterze. Imponowało jej to, że zainteresował się nią o wiele starszy mężczyzna, którego wszyscy się bali i który był w stanie utrzymać ją materialnie²⁴. Przestępcy w takiego rodzaju przypadkach nie podejmują żadnych rozmów. Istotną rolę negocjatora w tego typu zdarzeniach jest sprowokowanie sprawcy do rozpoczęcia komunikacji, co nie stanowi wielkiego problemu dla profesjonalistów z zakresu negocjacji policyjnych. Oddając 4 strzały w stronę samochodu policyjnego Andrzej B. zasygnalizował swoją desperację. Istotnym elementem jest fakt, iż

²³ *Strzelanina w Sanoku: Sekcje zwłok Andrzeja B. i Kamili M.*,

http://www.se.pl/wiadomosci/polska/strzelanina-w-sanoku-sekcje-zwlok-andrzeja-b-i-kamili-m_300829.html [dostęp: 21.07.2017].

²⁴ *Kamila z Sanoka, czyli historia nastolatki, którą się nikt nie interesował*,

<http://www.polskatimes.pl/artukul/742911,kamila-z-sanoka-czyli-historia-nastolatki-ktora-nikt-sie-nie-interesowal,id,t.html> [dostęp: 21.07.2017].

przestępca został pod kontrolą techniczną policjantów. Oznacza to, że nie miał on dostępu do gazu. Kontrola ta zmniejszyła ryzyko niepożądanych działań mężczyzny.

Jak stwierdził specjalista w dziedzinie negocjacji Dariusz Loranty cała akcja z pewnością została przeprowadzona poprawnie. Zauważyć należy, że operacja ta została przeprowadzona wzorcowo według procedur postępowania. Zastosowane zostało tutaj stopniowe użycie środków. Zaistniałą sytuację rozpoczęto od procesu negocjacyjnego w celu bez siłowego i pokojowego rozwiązania sprawy. Gdy to nie pomogło, przeprowadzony został szturm. Starano się, aby nie zaczynać od użycia siły. Jednak gdy rozmowy nie przyniosły zamierzonego efektu postanowiono wówczas dokonać szturm. Odpalono granaty hukowe, które miały zmylić czujność osób przebywających w zabarykadowanym mieszkaniu, następnie taranem wyważono drzwi w celu wejścia do mieszkania. Aby jak najskuteczniej zminimalizować ryzyko niebezpieczeństwa, policja zastosowała technikę stopniowania środków. Próbę rozwiązania sytuacji zaczęła od procesu negocjacyjnego, aby później mieć w zapasie inne, zdecydowanie bardziej agresywne możliwości (w tym przypadku szturm). Metodę tę stosuje się ze względu na fakt, że podczas trwania takiej akcji występuje dość duże zagrożenie utraty życia lub zdrowia. Ponadto zaczynając rozwiązanie sytuacji kryzysowej metodą siłową, niemalże niemożliwy stanie się powrót do negocjacji²⁵. Jednak w związku ze śmiercią 17-letniej dziewczyny pojawiły się zarzuty, że akcję tę nie można zaliczyć do udanych. Należy podkreślić, że priorytetem działań policji było życie i zdrowie osób postronnych oraz osób zabarykadowanych w mieszkaniu. Wiele osób twierdziło, że wszelkimi sposobami należało ocalić życie młodej dziewczyny, posuwając się nawet do zabójstwa przestępcy jednym strzałem snajpera. Bardzo ważne jest zdanie sobie sprawy, że 17-letnia dziewczyna nie została uprowadzona. Z własnej woli przebywała w zabarykadowanym mieszkaniu.

Jak wynika z decyzji Prokuratury Okręgowej w Krośnie, która podana została do wiadomości, 14 stycznia bezpośrednią przyczyną śmierci Karoliny M. i Andrzeja B. były rany postrzałowe głowy, które oddane zostały po jednym strzale w okolice prawych skroni. Po dokonaniu przez prokuratora oględzin miejsca zdarzenia ujawniono fakt, że drzwi do mieszkania Andrzeja B. były zabarykadowane przez lodówkę i meble. Na łóżku w sypialni leżały ciała ułożone obok siebie z widocznymi ranami postrzałowymi głowy. Osoby trzymały się za ręce. W prawej ręce Andrzeja B. znajdowała się odbezpieczona broń krótka (pistolet MAKAROW kal. 9 mm. prod. rosyjskiej z 1981r.). Lekarz, który znajdował się na miejscu zdarzenia urzędowo stwierdził śmierć obu osób. W trakcie czynności procesowych ustalono również, że od około pół roku Kamila M. zamieszkiwała z Andrzejem B. i była z nim związana uczuciowo. Po oględzinach i sekcji zwłok ustalono, że obrażenia powstałe w skutek ran postrzałowych głowy były bezpośrednią przyczyną zgonu. Śmierć Kamili M. nastąpiła z tzw. przyłożenia broni do skroni, a Andrzeja B. od strzału z bliskiej odległości od skroni. Ponadto pocisk, wystrzelony przez Andrzeja B., po przebiciu jego głowy utkwiał w czaszce młodej dziewczyny. Zgon nastąpił w bardzo krótkim odstępie czasu przez podjęciem działań szturmowych. Poza ranami postrzałowymi,

²⁵ M. Netczuk-Gwoździewicz, *Negocjacje w sytuacjach kryzysowych*, Wydawnictwo WSOWL, Wrocław 2014, s. 103-104.

na ciele Kamili M. nie znaleziono żadnych obrażeń, które mogłyby świadczyć o użyciu w jej stosunku przemocy²⁶.

Po głębszym dokonaniu analizy przebiegu działań policyjnych prowadzonych podczas sytuacji kryzysowej, która miała miejsce w Sanoku zauważyć można i wyodrębnić kilka technik negocjacyjnych, które zostały zastosowane podczas próby rozwiązania tego zdarzenia. Pierwszą najważniejszą i najbardziej zauważalną techniką – zastosowaną przez negocjatorów – jest technika związana z wykorzystaniem czasu.

Dokładniej mówiąc była to technika oczekiwania na rozpoczęcie rozmów. W przytoczonej sytuacji kryzysowej czas był głównym determinantem działań negocjatorskich. Policja przez wiele godzin próbowała nawiązać kontakt ze sprawcą, używając w tym celu różnych sposobów komunikacji. Cierpliwie i nieustannie funkcjonariusze starali się o jakiegokolwiek nawiązanie relacji z osobami zabarykadowanymi w mieszkaniu, jednak wszystkie podjęte próby zakończyły się niepowodzeniem i obowiązkowe było użycie rozwiązania siłowego, czyli szturmu²⁷.

Kolejną zastosowaną techniką prowadzenia negocjacji, która miała przyczynić się do rozwiązania sytuacji kryzysowej w sposób pokojowy była technika niedopuszczenia osób bliskich na miejsce zdarzenia. Rodzice Kamili M. przez cały czas prowadzenia negocjacji i próby nawiązania kontaktu z parą przebywali na komisariacie policji. Jak komentuje Dariusz Loranty, technika ta zastosowana została prawidłowo. Według byłego negocjatora relacje, jakie zachodziły między Kamilą M. a jej rodzicami nie były poprawne. Jak tłumaczy nadkomisarz osoba niepełnoletnia według przepisów obowiązującego prawa, musi mieć zgodę rodziców na stałe przebywanie poza domem, w tym wypadku na mieszkanie z dużo starszym od siebie mężczyzną. Poprzez ten fakt, że Kamila M. w wieku 17 lat nie mieszkała ze swoimi rodzicami zauważyć można, że w ich relacjach występowały pewnego rodzaju zaburzenia. W związku z tym istniało dość małe prawdopodobieństwo, że rodzice Kamili byłiby w stanie przekonać ją i jej partnera do dobrowolnego opuszczenia mieszkania, jeżeli przez 2 lata nie byli w stanie nakłonić ją do powrotu do domu. Poza tym, zastosowanie tej techniki zminimalizowało wystąpienie niepotrzebnego zagrożenia, jakim mogłoby być np. postrzelenie rodziców z okna przez Andrzeja B.²⁸.

Trzecią techniką wykorzystaną podczas procesu negocjacyjnego z zabarykadowanym Andrzejem B. i Kamilą M. była technika nazywana techniką wskazania ewentualnych konsekwencji. Głównym celem tej techniki jest uświadomienie sprawcy zdarzenia konsekwencji, jakie wiążą się z niepójściem na proponowane ustępstwa. Ryzyko, jakie rodzi się podczas stosowania tej techniki to istnienie prawdopodobieństwa, że konsekwencje te mogą być niekorzystne dla jednej, drugiej lub nawet obu stron konfliktu. Klarowne uświadomienie konsekwencji, jakie niesie za sobą jego postępowanie może przyczynić się do zaniechania lub przerwania niepożądanych działań. Policja zastosowała tę technikę podczas prowadzenia negocjacji z Andrzejem B. W trakcie prowadzenia negocjacji

²⁶ W. Zuzak, *Tragedia w Sanoku – nowe fakty*, <http://supernowosci24.pl/tragedia-w-sanoku-nowe-fakty/>, [dostęp: 21.07.2017].

²⁷ *Tragedia w Sanoku*, <http://dziendobry.tvn.pl/wideo,2064,n/tragedia-w-sanoku,73419.html>, [dostęp: 21.07.2017].

²⁸ *Minęła dwudziesta: Sztuka policyjnych negocjacji*, https://www.youtube.com/watch?v=UCMYKC0_9wg&t=355s, [dostęp: 21.07.2017].

poinformowało go, że dobrowolne oddanie się w ręce policji i opuszczenie zabarykadowanego mieszkania wywoła mniejsze konsekwencje. Funkcjonariusze cały czas próbowali nakłonić parę do dobrowolnego oddania się w ręce policji, co na pewno byłoby korzystniejsze dla nich obojga.

PODSUMOWANIE

Negocjacje są sposobem porozumiewania się i dochodzenia do konsensusu drogą pokojową. Celem przeprowadzanych negocjacji jest rozwiązanie istniejącego między stronami konfliktu. Omawiając zagadnienie negocjacji nie wypadało pominąć ich stylów. Wyróżnia się 5 podstawowych stylów negocjacyjnych tj.: współpracę, rywalizację, kompromis, uleganie i unikanie.

Każdy z wymienionych stylów posiada swoje cechy charakterystyczne. Ponadto każdy z nich zawiera zalety, ale także wady. Najbardziej pożądanym stylem negocjacyjnym wydaje się być współpraca lub kompromis, ponieważ wyrażają one chęć wspólnego znalezienia rozwiązania zaistniałej sytuacji konfliktowej. Dzięki zastosowaniu procesu negocjacji sytuacja kryzysowa może zostać rozwiązana bez użycia siły, na drodze porozumienia.

Różnorodność stylów i technik negocjacyjnych pozwala na odpowiednie dobranie i dopasowanie ich do konkretnej sytuacji kryzysowej. Specjalnym rodzajem negocjacji są negocjacje policyjne, które były tematem niniejszego artykułu. Zaprezentowane zostało zjawisko negocjacji wykorzystywanych przez funkcjonariuszy policji, które stanowiły narzędzie ratowania życia i zdrowia ludzkiego w przytoczonej sytuacji kryzysowej. Mimo iż negocjacje policyjne w tym przypadku nie przyniosły zamierzonego efektu, Dariusz Loranty potwierdza, że zostały one przeprowadzone prawidłowo. Wszystkie procedury związane z wykorzystaniem negocjacji policyjnych zastosowane zostały bezbłędnie. Ponadto przedsięwzięte zostały wszystkie możliwe środki w celu zabezpieczenia miejsca zdarzenia i wyeliminowania narażenia na niebezpieczeństwo osób znajdujących się w pobliżu.

Negocjacje policyjne są narzędziem, które może przyczynić się do ratowania życia i zdrowia ludzkiego. Będąc jedną z głównych metod pokojowego rozwiązywania sytuacji kryzysowych sprawiają, że użycie siły do jej rozwiązania nie jest konieczne. Specyfiką negocjacji jest fakt, że na ich samym początku przepaść między przestępcą a negocjatorem jest niemalże nie do przejścia. Jednak po zastosowaniu i dobraniu odpowiednich technik negocjacyjnych przestępca może zaniechać czynności niezgodnych z prawem.

BIBLIOGRAFIA:

1. Gwiazda-Rzepecka B., *Komunikacja strategiczna i negocjacje w operacjach wsparcia pokoju*, Wydawnictwo WSOWL, Wrocław 2015.
2. Kamiński J., *Negocjowanie-techniki rozwiązywania konfliktów*, Wydawnictwo POLTEXT, Warszawa 2003.
3. Netczuk-Gwoździewicz M., *Negocjacje w sytuacjach kryzysowych*, Wydawnictwo WSOWL, Wrocław 2014.
4. Piotrowicz D., *Negocjacje kryzysowe i policyjne*, Wydawnictwo Plejada, Warszawa 2010.
5. *Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji*, Dz.U. 1990 nr 30 poz. 179, z późn. zm.

6. Zarządzenie Nr 213 Komendanta Głównego Policji z dnia 28 lutego 2007 r. w sprawie metod i form przygotowania i realizacji zadań Policji w przypadkach zagrożenia życia i zdrowia ludzi lub ich mienia albo bezpieczeństwa i porządku publicznego, Dz. Urz. Komendy Głównej Policji z 2007 r., Nr 5.
7. Zarządzenie Nr 4 Komendanta Głównego Policji z dnia 26 marca 2002 r. w sprawie form i metod wykonywania negocjacji policyjnych, Dz. Urz. Komendy Głównej Policji z 2002 r., Nr 5.

Źródła internetowe

8. Batóg M., Charko I., Nowicki K., *Zadania policji w sytuacjach kryzysowych*, <http://www.slupsk.szkolapolicji.gov.pl/ebiblioteka/bpp/pdf032.pdf> [dostęp: 21.07.2017].
9. *Kamila z Sanoka, czyli historia nastolatki, którą się nikt nie interesował*, <http://www.polskatimes.pl/artykul/742911,kamila-z-sanoka-czyli-historia-nastolatki-ktora-nikt-sie-nie-interesowal,id,t.html> [dostęp: 21.07.2017].
10. Kozłowski Z., Nosek W., *Sytuacje kryzysowe*, http://isp.policja.pl/download/12/1133/sytuacje_kryzysowe.pdf [dostęp: 21.07.2017].
11. *Minęła dwudziesta: Sztuka policyjnych negocjacji*, https://www.youtube.com/watch?v=UCMYKC0_9wg&t=355s [dostęp: 21.07.2017].
12. Mroczko F., *Zarządzanie kryzysowe w sytuacjach zagrożeń niemilitarnych*, http://www.wwszip.pl/pliki/publikacje/wszip/26_Zarządzanie_kryzysowe_Mroczko_2012.pdf [dostęp: 21.07.2017].
13. *Negocjacje kryzysowe*, https://www.weknowhow.pl/wp-content/uploads/2016/01/Negocjacje-kryzysowe_Personel-Plus_Ewa-Kastory.pdf [dostęp: 21.07.2016].
14. Nowok S., *Trening z zakresu negocjacje handlowe*, http://www.gwsp.edu.pl/pliki/bk/poradnik_negocjacje.pdf [dostęp: 21.07.2016].
15. Otwinowski W., *Kryzys i sytuacja kryzysowa*, http://bazhum.muzhp.pl/media//files/Przeglad_Naukowo_Metodyczny_Edukacja_dla_Bezpieczenstwa/Przeglad_Naukowo_Metodyczny_Edukacja_dla_Bezpieczenstwa-r2010-t-n2/Przeglad_Naukowo_Metodyczny_Edukacja_dla_Bezpieczenstwa-r2010-t-n2-s83-89/Przeglad_Naukowo_Metodyczny_Edukacja_dla_Bezpieczenstwa-r2010-t-n2-s83-89.pdf, [dostęp: 21.07.2017].
16. Pawłowski A., Pośpiech J., *Podstawy interwencji policyjnych ze szczególnym uwzględnieniem zasad podejmowania czynności wobec osób z zaburzeniami psychicznymi oraz nosicieli wirusa HIV*, [http://csp.edu.pl/download/6/16758/PodstawyinterwencjiipolicyjnychzeszczegolnymuwzgleczeniemzasadAPawlowski\]Pospiec.pdf](http://csp.edu.pl/download/6/16758/PodstawyinterwencjiipolicyjnychzeszczegolnymuwzgleczeniemzasadAPawlowski]Pospiec.pdf) [dostęp: 21.07.2017].
17. *Sanok: Dramat przy Cegielnianej 14*, <http://www.rmfm24.pl/raporty/raport-sanok/najnowsze-fakty/news-andrzej-b-i-jego-dziewczyna-zgineli-kilka-minut-przed-szturm,nId,769516> [dostęp: 21.07.2017].
18. *Strzelanina w Sanoku: Sekcje zwłok Andrzeja B. i Kamili M.*, http://www.se.pl/wiadomosci/polska/strzelanina-w-sanoku-sekcje-zwlok-andrzeja-b-i-kamili-m_300829.html [dostęp: 21.07.2017].
19. *Szturm natychmiastowy w realizacji – ćwiczenia*, <http://www.special-ops.pl/galeria/id200,szturm-natychmiastowy-w-realizacji-cwiczenia-wr-ksp> [dostęp: 21.07.2017].
20. *Tragedia w Sanoku*, <http://dziendobry.tvn.pl/wideo,2064,n/tragedia-w-sanoku,73419.html> [dostęp: 21.07.2017].
21. *Tryb uruchamiania niezbędnych sił i środków, uczestniczących w realizacji planowanych przedsięwzięć na wypadek sytuacji kryzysowych*, http://cms-files.idcom-web.pl/sites/933/cms/szablony/17927/pliki/tryb_utuchamiania_sil_i_srodkow.pdf [dostęp: 21.07.2017].

22. Zuzak W., *Tragedia w Sanoku – nowe fakty*, <http://supernowosci24.pl/tragedia-w-sanoku-nowe-fakty/> [dostęp: 21.07.2017].

POLICE NEGOTIATIONS AS A WAY OF SAVING HUMAN LIFE AND HEALTH IN CRISIS SITUATIONS

Abstract: *The main purpose of this paper is to present the role and the impact of police negotiation process which is a way of saving human lives and health in crisis situations. The paper was made due to the author's interest. In the first chapter the author examined the various approaches of police negotiation definitions. Paper contained also the basic types, styles and techniques used in negotiating. In the second chapter the author described also crisis situations. The role and the participation of police in resolving crisis situations was mentioned as well. The last chapter presented crisis situation that took place on January 10, 2013 and was reported by a specialist in the area of police negotiations Dariusza Lorantego. Although these negotiations did not achieve the expected result, the expert considered them successful and carried out correctly.*

Key words: *police negotiations, crisis situation, police, barricade, negotiation techniques*